

73ste vergadering

Donderdag 14 april 2005

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Cornielje

Tegenwoordig zijn 101 leden, te weten:

Van Aartsen, Aasted Madsen-van Stiphout, Adelmund, Albayrak, Aptroot, Van As, Azough, Van Baalen, Bakker, Van Beek, Blok, Van Bochove, Boelhouwer, Bos, Bruls, Van de Camp, Cornielje, Çörüz, Crone, Dezentjé Hamming, Van Dijken, Dijkma, Dittrich, Douma, Dubbelboer, Duivesteijn, Eerdmans, Van Egerschot, Eski, Van Fessem, Fierens, Geluk, Van Gent, De Haan, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Heemskerk, Van Heemst, Herben, Van Heteren, Van Hijum, Hofstra, Ten Hoopen, Huizinga-Heringa, Joldersma, Jonker, Kant, Karimi, Koomen, Koopmans, Koşer Kaya, Kraneveldt, Lambrechts, Leerdam, Van Lith, Luchtenveld, Marijnissen, Mastwijk, Mosterd, De Nerée tot Babberich, Van Oerle-van der Horst, Omtzigt, Oplaat, Ormel, Rouvoet, Samsom, Schippers, Schreijer-Pierik, Smeets, Smilde, Snijder-Hazelhoff, Spies, Van der Staaij, Straub, Stuurman, Szabó, Tichelaar, Timmer, Timmermans, Tjon-A-Ten, Tonkens, Veenendaal, Van Velzen, Vendrik, Verburg, Verhagen, Vietsch, Van der Vlies, Vos, Bibi de Vries, Jan de Vries, Klaas de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Weekers, Weisglas, Wilders, Van Winsen en De Wit,

en de heer Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken, en de heer Hoogervorst, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer

mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Slob, wegens bezigheden elders;

Kruijssen en Brinkel, wegens verblijf buitenslands.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Goedkeuring van het op 28 november 2003 te Genève totstandgekomen Aanvullend Protocol inzake ontplofbare oorlogsresten (Protocol V), gehecht aan het op 10 oktober 1980 te Genève totstandgekomen Verdrag inzake het verbod of de beperking van het gebruik van bepaalde conventionele wapens die geacht kunnen worden buiten-sporig leed te veroorzaken of een niet-onderscheidende werking te hebben (Trb. 2004, 227) (29848);**

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet milieubeheer, de Wet openbaarheid van bestuur en de Archiefwet 1995 ten behoeve van de implementatie van richtlijn nr. 2003/4/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2003 inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van Richtlijn 90/313/EEG van de Raad (PbEU L 41) en van richtlijn nr. 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en**

toegang tot de rechter, tot wijziging van de Richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad (PbEU L 156) (Implementatiewet EG-richtlijnen eerste en tweede pijler Verdrag van Aarhus) (29877).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 17 maart 2005 over **drugsbeleid en verslavingszorg**.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Voorzitter. Tijdens het AO bleek dat wij het op een aantal punten niet met de minister eens zijn. Ik denk daarbij aan aanbevelingen van onder meer de Algemene Rekenkamer en de commissie die de medische zorg binnen de verslavingszorg heeft beoordeeld. Voorbeelden van die aanbevelingen zijn de noodzaak tot het ontwikkelen van een visie op de verslavingszorg en het uitbreiden van opleidingen speciaal gericht op de verslavingszorg. Het debat hierover zal ik nu niet overdoen, maar de PvdA betreurt het dat de minister niets met deze punten heeft gedaan.

Er zijn echter twee punten waarop ik hier wel wil terugkomen. Het eerste betreft de medische behandeling met heroïne. Wij ondersteunen de uitbreiding van 300 naar 1000 plaatsen van harte. De PvdA ziet nog uit naar de toegezegde brief over de positie van de heroïneprostituees binnen dit project. Daarnaast ontvangen wij verontrustende

Timmer

signalen over de invulling van de 1000 plaatsen. Ik dien op dit punt de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het aantal plaatsen voor een medische behandeling met heroïne voor het jaar 2005 is uitgebreid van 300 naar 1000;

overwegende dat er signalen uit het veld komen dat de 1000 plaatsen niet opgevuld worden;

verzoekt de regering, de Kamer voor 1 juni aanstaande te informeren over de stand van de zaken rond de medische behandeling met heroïne, en daarbij aan te geven: het aantal behandelde patiënten, de geraamde en bestaande behoefte aan behandelplaatsen, het eventuele verschil tussen het aantal beschikbare plaatsen en het aantal daadwerkelijk behandelde patiënten en de oorzaken daarvan,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Timmer en Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 145 (24077).

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Voorzitter. Het tweede punt betreft het project medicinale cannabis. De PvdA betreurt de uitspraak van de minister tijdens het eerder genoemde AO dat wat hem betreft het project in de prullenbak mag. Dit is niet in lijn met de afgesproken weg en niet met de antwoorden van dezelfde minister op door ons eerder gestelde vragen. Hij antwoordde namelijk een marketing- of actieplan te zullen maken en opnieuw te zullen bekijken hoe het imago en de bekendheid van de mediwiet vergroot en verbeterd zou kunnen worden. Hij zei ook dat het van belang is de huidige aanwijzingen om te zetten in wetenschappelijk bewijs. Kortom, er zijn veel redenen om als betrouwbare overheid zorgvuldigheid te betrachten en projecten zorgvuldig en volgens de afgesproken weg te behandelen en te evalueren. De aanvullende informatie die ik in twee rondes

moest vragen, geeft geen compleet beeld. Om uiteindelijk na evaluatie eind dit jaar tot zorgvuldige besluitvorming te kunnen komen, stel ik de volgende motie voor.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de regering overweegt te stoppen met de legale verkoop van medicinale cannabis;

overwegende dat er verwachtingen zijn gewekt bij patiënten omtrent de verkrijgbaarheid van legale medicinale cannabis;

overwegende dat er financiële investeringen zijn gedaan om de legale verkoop van medicinale cannabis mogelijk te maken;

overwegende dat het van groot belang is de legale verkoop van medicinale cannabis te evalueren;

verzoekt de regering, de criteria volgens welke de evaluatie zal plaatsvinden aan de Kamer te doen toekomen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Timmer en Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 146 (24077).

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Voorzitter. Ik voeg er nog aan toe dat de aanneming hierbij is dat, zoals is afgesproken, de evaluatie eind van dit jaar zal plaatsvinden.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Voorzitter. In het algemeen overleg over verslavingszorg hebben wij het nodige met de minister gewisseld over de medicinale cannabis. Wij zijn zeer tevreden dat hij ons bij die gelegenheid heeft toegezegd dat er een evaluatie komt. Die evaluatie lijkt ons hard nodig, aangezien de wijze waarop het huidige project rond de medicinale cannabis verloopt toch wel de nodige vragen oproept. Het streven is gericht op het faciliteren van legale medicinale cannabis maar

het blijkt dat de patiënten liever naar de koffieshop gaan voor de illegale wiet. De vraag dringt zich dan ook op of de doelstelling van het project wel wordt gehaald. Wij vragen de minister dan ook wanneer de evaluatieresultaten beschikbaar komen. Dan kunnen wij beslissen of en zo ja hoe dit project moet voortbestaan.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Waar mevrouw Joldersma in feite spreekt over verontrustende signalen, neem ik aan dat zij het met mij eens is dat wij vooraf moeten bepalen op basis waarvan er geëvalueerd wordt. Er dient dus niet alleen gekeken te worden naar de patiënttevredenheid, maar ook naar de wetenschappelijke aspecten en naar de financiën. Is mevrouw Joldersma in dat licht bereid mijn motie op dat punt te steunen?

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Een evaluatie is voor mij een evaluatie. Bij een evaluatie wordt gekeken naar de doelstelling van het project. Die doelstelling lijkt mij heel duidelijk, namelijk het komen tot legale medicinale cannabis. De staatssecretaris heeft aangegeven dat zij na een jaar met een evaluatie wilde komen. In het algemeen overleg heeft ook de minister aangegeven met die evaluatie te zullen komen. Zoals gezegd, zal daarin de doelstelling centraal moeten staan. Ik ga er dan niet zo'n punt van maken wat precies de criteria voor die evaluatie moeten zijn. Naar ik aanneem, weet de minister hoe die evaluatie precies zal worden ingericht. Ik heb er overigens geen bezwaar tegen als hij hier toezegt die criteria schriftelijk kenbaar te zullen maken aan de Kamer, maar dat mag wat mij betreft dan niet leiden tot vertraging van het onderzoek.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Ik mag toch aannemen dat naast de doelstelling om te komen tot legale medicinale cannabis, u toch ook het andere uitgangspunt van het oorspronkelijke project steunt, namelijk dat hiernaar wetenschappelijk onderzoek wordt verricht?

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Het gaat mij bij de evaluatie in eerste instantie om de doelstelling van de legale medicinale cannabis. Beoogd is om aan de hand hiervan de patiënten te helpen zodat zij niet

Joldersma

naar de koffieshop behoeven te gaan. Wat blijkt? De patiënten gaan nu nog steeds naar de koffieshop. De medicinale cannabis blijkt duurder te zijn dan de wiet in de koffieshop. Bovendien vertellen de patiënten ons dat de kwaliteit van de medicinale cannabis slechter is dan de wiet in de koffieshops. Dat vind ik een heel vreemde situatie waarvan ik graag wil dat de evaluatie erop ingaat.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Ik vind dat u nu wel een heel beperkt beeld schetst van wat er allemaal gebeurt. Ik neem aan dat ook u weet dat er in cannabis stoffen zitten die een heel goede uitwerking hebben op kankerpatiënten die chemotherapie krijgen omdat ze namelijk onder meer misselijkheid bestrijden. U benadert het nu dus wel heel eenzijdig, waardoor u geen recht doet aan allerlei andere aspecten die aan de orde zijn bij dit project.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik denk dat u niet goed naar mij luistert. Heel veel patiënten die medicinale cannabis gebruiken vertellen ons dat het veel te duur is en dat het zo niet werkt. Welnu, dat zijn voor mij de belangrijkste punten bij de evaluatie.

Mevrouw **Veenendaal** (VVD): Ik wijs erop dat wij hier eerder geprobeerd hebben de verstrekking van medicinale cannabis vooral door de apotheek te laten plaatsvinden, zodat mensen niet op een gedoogde, bijna illegale manier naar een koffieshop moeten, juist vanwege de aspecten die mevrouw Timmer noemde, namelijk dat het middel wordt gebruikt als hulp bij bestrijding van pijn en misselijkheid. Inderdaad is eerder ook naar voren gekomen dat het wetenschappelijk onderzoek in eerste instantie een bijkomstigheid was, maar dat neemt niet weg dat wel degelijk in het kader van de evaluatie nagegaan zou moeten worden of het een goed product is voor apotheekverstrekking en of het in die zin zijn doel bereikt. Is mevrouw Joldersma dat met mij eens?

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik ben dat helemaal met u eens. Het project van de legale medicinale cannabis is namelijk ingesteld om de patiënten te helpen. Wat er nu gebeurt, is dat hiermee de koffieshophouder aan meer omzet wordt geholpen,

hetgeen juist niet de bedoeling was van dit project.

Ook over de behandeling met heroïne heeft de minister ons een aantal toezeggingen gedaan. Een daarvan is dat hij de aanvullende doelstellingen, waarover de Kamer destijds een motie heeft aangenomen, bij de evaluatie zal betrekken. Wij zullen de volgende evaluatie dan ook op dat punt beoordelen. Als de minister ons op termijn informeert over de toegekende aanvragen, het aantal beschikbare plaatsen en de locatie, zou ik ook graag van hem vernemen of de uitvoering inderdaad plaatsvindt op grond van het plan-Paas. Ik ben vooral benieuwd naar de werkwijze in de dunbevolkte regio's. Het probleem kan zich namelijk voordoen dat de heroïnepatiënt uit die regio driemaal per dag anderhalf uur moet reizen om heroïne te krijgen.

Tijdens het overleg hebben wij met elkaar gesproken over drugs-overlast in de omgeving van voorzieningen voor verslaafden. De minister heeft op dat moment aangegeven dat hij daarover graag met de VNG in contact wil treden, maar dat hij dan wel behoefte heeft aan meer achtergrondinformatie. Er werd bedoeld op de situatie dat buurtbewoners overal in het land in opstand komen, omdat voorzieningen voor verslaafden in hun woonomgeving worden gerealiseerd zonder dat daarover met hen is gesproken. Ik heb wat dat betreft schrijnende situaties aangetroffen en overhandig de minister nadere achtergrondinformatie over deze kwestie. Zoals ik al opmerkte, heeft hij aangegeven dat hij bereid is met de VNG in gesprek te gaan om na te gaan of het mogelijk is tot omgangsregels te komen.

□

Mevrouw **Veenendaal** (VVD): Voorzitter. Tijdens het algemeen overleg heb ik aandacht gevraagd voor de minderjarige drugs-verslaafden die graag willen afkicken. Ik heb vastgesteld dat er slechts twee locaties zijn om dat te doen. Daarbij komt dat men aan de betreffende gemeente gebonden moet zijn om voor plaatsing in aanmerking te komen. Graag had ik van de minister vernomen wat de mogelijkheden van uitbreiding zijn en of het mogelijk is af te zien van die regionale betrokkenheid. Het is mij bekend dat de

Jellinekliniek iets doet in Amsterdam, maar dat alleen Amsterdammers daarop een beroep kunnen doen. De reden daarvan is dat de gemeente Amsterdam daarvoor financiële middelen verstrekt. Ook in Groningen en in Friesland zijn voorzieningen, maar daarvoor geldt hetzelfde. Tijdens het algemeen overleg heb ik begrepen dat het betalen van de zorg een taak wordt van de zorgverzekeraars en dat daarmee een oplossing wordt geboden. Kan de minister aangeven of hij ook zelf nog iets aan bevordering kan doen?

□

Minister **Hoogervorst**: Voorzitter. De informatie waarnaar mevrouw Veenendaal vraagt, heb ik nu niet paraat. Ik zal daarom nagaan of het mogelijk is die schriftelijk aan de Kamer te verstrekken.

Ik dank mevrouw Joldersma voor de toegezegde achtergrondinformatie. Daarmee zal ik mijn voordeel doen. Ik zal tevens nagaan of ik die kwestie met de gemeenten kan bespreken.

Mevrouw Timmer heeft een motie ingediend over de medicinale heroïnebehandeling met de vraag of ik de Kamer voor 1 juni aanstaande kan informeren over de aanpak. Tijdens het algemeen overleg heb ik opgemerkt dat het probleem is dat het door de Kamer beschikbaar gestelde bedrag van 6 mln euro niet structureel is en dat het niet mogelijk is voor 1 jaar plaatsen uit te breiden. Wij gaan dus na of wij dat geld op een goede manier over meerdere jaren kunnen verspreiden, zodat het mogelijk is structureel vooruitgang te boeken. Ik denk dat het wel mogelijk is om de Kamer voor 1 juni hierover te informeren en de vragen te beantwoorden die in de motie worden gesteld. Ik laat het oordeel over de motie aan de Kamer over.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Na deze toezegging kan ik niet anders dan mijn motie intrekken.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Timmer/Van der Ham (24077, nr. 145) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Minister **Hoogervorst**: Misschien kan dat ook gelden voor de andere motie die mevrouw Timmer heeft

Hoogervorst

ingediend. Ik zal mij niet helemaal vastleggen op alle overwegingen, maar ik ben wel bereid om de Kamer voor de zomer te informeren over de criteria die wij zullen gebruiken bij de evaluatie, waarvan de bedoeling is dat deze na de zomer komt. Dat is toch waar om gevraagd wordt.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Dan kan ik niet anders dan de andere motie ook intrekken.

Minister **Hoogervorst**: Dit is een zeer productieve ochtend.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Timmer/Van der Ham (24077, nr. 146) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Minister **Hoogervorst**: Mevrouw Joldersma stelde de vraag hoe het moet in de regio. Bij dat probleem had ik nog niet stilgestaan. In de brief die ik de Kamer nog doe toekomen, zal ik deze vraag ook behandelen, maar wij moeten het niet al te gek maken in dit land, in die zin dat de heroïnebus naar u toe komt.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Het gaat mij ook niet om de oplossing, maar om de vraag of de invoering gebeurt op de manier zoals door de commissie-Paas is voorgesteld, of op een afwijkende manier.

Minister **Hoogervorst**: Ik zal die vraag meenemen in mijn brief.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): De minister sprak al over de middelen die de Kamer hiervoor incidenteel beschikbaar heeft gesteld. Het ging hierbij om 6 mln, waarvan 5 mln is toegezegd aan de G4 en 1 mln voor de rest van het land. Als dit geld volgens de minister wordt verdeeld over een aantal jaren, zodat het structureel kan worden, wordt het voor een aantal plaatsen wel heel mager. Of komen er meer middelen dan deze 6 mln?

Minister **Hoogervorst**: Dat is nog niet gebleken. Het zal inderdaad wat magerder worden, maar nog altijd veel meer dan wij een paar jaar geleden hadden durven dromen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Aangezien beide

moties zijn ingetrokken, zijn wij gekomen aan het eind van de behandeling van dit onderwerp.

De vergadering wordt van 10.33 uur tot 11.15 uur geschorst.

Aan de orde is het **debat** over **waarden en normen (29454)**.

De **voorzitter**: Wij spreken vandaag met de minister-president. Ik heet hem van harte welkom in ons midden. Ik ben erg blij dat zoveel jongeren op de tribune hebben plaatsgenomen om dit debat in ieder geval gedeeltelijk bij te wonen. Er is ongeveer vier uur spreektijd. Zonder pauze zou de eerste termijn van de Kamer dus al tot 15.00 uur duren en met pauze tot 16.00 uur, zonder interrupties. Het wordt dus een lang debat. Ik doe een dringend beroep op eenieder om beperkt te zijn met het plaatsen van interrupties, zodat iedereen zijn of haar verhaal kan houden.

□

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie): Voorzitter. Het is maar goed dat fundamentele waarden de tand des tijds kunnen doorstaan, want anders hadden we dit debat niet meer hoeven voeren. Het is immers alweer anderhalf jaar geleden dat de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid met zijn rapport over "Waarden, normen en de last van het gedrag" kwam. Ook de kabinetsreactie ligt er alweer ruim een jaar. Gelukkig dus maar dat échte waarden niet zo tijdgebonden zijn. Laat ik aan het begin van mijn bijdrage mogen zeggen dat dit rapport naar de mening van de ChristenUnie-fractie een waardevolle bijdrage vormt aan het politieke en maatschappelijke debat over waarden en normen. Aanvankelijk was dat naar onze smaak te smal, namelijk te veel gericht op ± zoals het kabinet het noemde ± de dagelijkse ergernissen van de burger en op fatsoen en respect. Hoe belangrijk die sporen op zichzelf ook waren, dit rapport ± het "derde spoor" in de kabinetsaanpak ± heeft een belangrijke verbreding en verdieping van het debat gebracht door de vraag centraal te stellen wat waardevol is in het samenleven met anderen.

Intussen zit die lange tijd tussen enerzijds de verschijning van het rapport en de kabinetsreactie en anderzijds dit debat mij niet lekker. Het debat werd enkele malen uitgesteld. Ik heb sterk het gevoel dat daar ook een zekere verlegenheid achter zit om een fundamenteel debat over de grondslagen van onze samenleving te voeren. Dat zijn we in de politiek gewoon niet gewend; ik heb dat bij eerdere gelegenheden ook al geconstateerd. Het is wel aardig om te vertellen dat ik in januari 2004 tijdens een bezinningsdag van ± toen nog ± de Samen-op-Weg-kerken over het WRR-rapport in discussie mocht gaan met de hoofdauteur, prof. Cees Schuyt. De stelling voor die discussie gaf blijk van een vooruitziende blik: "Het inhoudsvolle debat ontbreekt in de politiek". In de aanloop naar dit debat is mij van verschillende kanten al voorzichtig gevraagd of ik er nog wel behoefte aan had, aangezien wij toch al debatten over fraudebestrijding en terrorismebestrijding hadden gevoerd. Ook ik vind het natuurlijk van het grootste belang dat wij ook in concrete zin over waarden en normen en hun vertaling in ons maatschappelijke gedrag met elkaar spreken. Dat heeft betrekking op het terrein van de multiculturele samenleving en integratie, op kwesties van veiligheid en openbare orde, onze omgang met de schepping (het natuurlijke milieu) en sociaal-economische vraagstukken, maar ook op onderwijs en opvoeding en mediabeleid. Dan gaat het dus over de spanning tussen bestrijding van criminaliteit en terrorisme en de bescherming van de privacy van burgers of over de topinkomens bij energiebedrijven en zorginstellingen tegenover de verslechterde inkomenspositie van ouderen, chronisch zieken en gezinnen. Dat gaat ook over de vraag of een imam minister Verdonk mag weigeren de hand te schudden en of het grote goed van de persvrijheid betekent dat wij alles maar goed moeten vinden, op de buis en in columns.

Over al die concrete vragen moeten we vooral met elkaar blijven spreken, maar naast ± of liever: voorafgaand aan ± dit soort discussies heeft een bezinning op de basiswaarden van onze samenleving naar onze overtuiging een geheel eigen betekenis. Dít bezinning is van onze kant steeds toegejuicht en waar het kon bevorderd. Wij hebben het